

Hordaland Fylkeskommune
Kultur- og idrettsavdelingen
Postboks 7900
5020 Bergen

Deres ref: Vår ref: 412-2 Hørutt Premiss Kultur HFK 2015-2025 Dato: 01.10.2014

Uttalelse til

PREMISS KULTUR – REGIONAL KULTURPLAN FOR HORDALAND 2015-2025

Friluftsrådet Vest takker for anledningen til å komme med uttalelse til Hordaland fylkeskommunes plan for friluftsliv som ligger som en del av den store felles "Regionale kulturplan for Hordaland". Vår utale er skrevet ut fra et friluftsfaglig ståsted, men har også kommentarer på koblingen mellom friluftsliv, fysisk aktivitet og folkehelse.

Friluftsrådet Vest gav innspill til planprogrammet for kulturplan 2014-2024 høsten 2012. Vi ser dessverre at man i dette planforslaget ikke har tatt særlig hensyn til de innspillene vi kom med, særlig når det gjelder å fremheve friluftslivets plass i planen.

Vi stilte spørsmål ved om det var riktig å innlemme friluftsliv i kulturplanen, og ser nå at både friluftsliv, idrett- og fysisk aktivitet ikke har fått den plass temaet fortjener i det foreliggende utkast til plan.

Man får dessverre et inntrykk av at fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett ikke blir tatt tilstrekkelig på alvor i denne samla kulturplanen som det hevdes skal dekke 5 innsatsområder like godt.

Disse fem områdene er listet opp fremst i planen, og det kan virke som om fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv er slengt på som siste punkt uten noen videre omtale i hverken kap 1.2 Kulturomgrepet, i kap 1.3 Planen sitt føremål, eller i kap 1.4 Kulturpolitiske mål.

Friluftsrådet Vest mener at forfatterne av planen allerede her viser at fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv ikke er noe prioritert område i denne planen. Dette bør absolutt rettes opp i den endelige planen.

Friluftsliv er en viktig arena for rekreasjon og avkobling i en hektisk hverdag og skillelinjene mellom friluftsliv og utøvelse av tilgrensende idretter blir stadig mer utvasket. Vi kan nevne flere eksempler på voksende paralleller til gamle idrettsøvelser.

Kajak – Havkajak/turkajak
Sykling - Landeveissykling/terengsykling, fjell/svabergsykling/downhill sykling
Alpint/ski - Toppturer med stadig mer avansert alpint utstyr
Skiløping - Skiturer i skog og fjell er mer populært enn noensinne
Seiling - Kiting (og andre former for vannsport)
Svømming - Langsvømming i vann og fjorder som trening for f.eks triathlon
I tillegg er aktiviteter som klatring blitt stadig mer populært særlig blant ungdom.

Folkehelse er etter hvert blitt et viktig satsingsområde og samarbeidsområde for friluftsrådene i vår region. Vi har et godt samarbeid med folkehelsekoordinatorerne i medlemskommunene og med tilsvarende avdeling i fylkeskommunen. Dette samarbeidet har medført at vi har fått satt i gang flere aktivitetsprosjekter i samarbeid med folkehelsekoordinatorerne i kommunene.

Kommentarer til ulike punkter i planen og handlingsprogrammet.

Kap 1.2 KULTUROMGREPET OG KVA PLANEN OMFATTAR

Det står her at planen er Hordaland sin samla politikk for kultur frem mot 2025 og at den "inkluderer heile spekteret i kulturlivet (fem planar i ein plan):

- 1 Museum og kulturminnevern
- 2 Kunstproduksjon og kulturformidling
- 3 Arkiv
- 4 Bibliotek
- 5 Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv"

Kommentar:

Vi ser betydningen av at temaet friluftsliv blir en integrert del av det utvida kulturbegrepet, men Friluftsrådet VEST skulle gjerne sett at det i tillegg hadde blitt laget en egen plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv hvor man kunne være mer detaljert på hva man ønsker å oppnå i planperioden.

Kap 1.4 "KULTURPOLITISKE MÅL FOR HORDALAND

VISJON : Hordaland skal vere ein leiande europeisk kulturregion

Kommentar.

I planens VISJON og uttalte "ambisjoner" er det og vanskelig å finne noen kobling til fysisk aktivitet: Jmf. Anna Elisa Tryti sitt foredrag på dialogkonferansen 2014 i Rosendal.

I følge kultursjef Tryti skal planen også ha innbakt disse ambisjonene, dessverre uten et eneste ord om ambisjoner på vegne av fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.

- *Ambisjon om å vere i front nasjonalt og internasjonalt, om å vere grenseoverskridande og nyskapande med risikovilje, om å ta vare på og utvikle verdiar*
- *Ambisjon om auka statlege, regionale og kommunale ressursar og samordning av ressursar på tvers av sjangrar, verksemdar og forvaltningsnivå*
- *Kultur- og naturarv skal ivaretakast, tradisjonar vidareutviklast og utfordrast og nye uttrykk og ny framtid skal skapast.*

Planens hovedmål – kommentar:

Det aller verste er imidlertid at det ikke finnes en eneste kobling mot fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i planens 6 hovedmål som er gjentatt under:

- 1. Kulturpolitikken skal fremje demokrati og ytringsfridom*
- 2. Hordaland skal ha eit rikt, aktivt og mangfaldig kulturliv, med tilgang for alle*
- 3. Kultur skal vere integrert i utviklinga av alle samfunnsområde med kvalitet i både tradisjonar og nyskaping*
- 4. Hordaland skal ha eit sterkt, profesjonelt kulturliv som fremjar skapande og frie kunstuttrykk*
- 5. Kulturpolitikken skal identifisere og styrke miljø og aktivitetar der Hordaland kan vere leiiane*
- 6. Hordaland skal ha ein offensiv kunst- og kulturpolitikk, lokalt, regionalt og internasjonalt"*

Kommentar:

Dette fraværet av koblinger og omtale av temaområdet fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i den innledende delen av planen viser med all tydelighet at her er det helt andre tema som vil være i fokus i planen - noe vi mener vil gå på bekostning av dette saksfeltet.

Kap 3. KULTURSTATUS HORDALAND

3.1 Pengebruk til kultur i kommunen

Kommentar

I dette statuskapitlet blir det slått fast at idrett, idrettsbygg og kulturbygg har vært de store vinnerne når det gjelder tildelinger av fylkeskommunale kulturkroner i perioden 2005-2012. "Taparane er aktivitetstilbod til barn og unge, folkebibliotek og "andre kulturaktiviteter" Vi går ut fra at friluftslivsaktiviteter her kommer inn under «andre» og ber om at fylkeskommunen tar hensyn også til friluftslivsinteressene ved tildelinger til friluftslivsplanlegg og friluftslivsaktivites-opplegg i kommende planperiode.

Kap 3.4 SPØRJEUNDERSØKINGAR

Kommentar

Den store "kultur- og idrettsundersøkinga" som blei gjort i 2013 viser at av 21 svarkategorier kom FRILUFTSLIV på topp blant de aktivitetene/kulturtilbudene som folk var mest opptatt av - langt foran f eks film, idrett, revy, rock og teater. Og blant de tilbud som var mest savnet av befolkningen kom turstier/turveier på fjerdeplass, bak kino, teaterforestillinger og konsertlokaler.

I spørreundersøkelsen ble det også spurt om "Hvor viktig er tilgang til ulike sosiale møteplasser og kulturtilbud?" Her kom idrettshaller og restauranter på topp, mens spørsmålsstillerne hadde tydeligvis utelatt turmål og turveier som svarkategorier. Jeg tipper at i hvert fall for bergenserne ville turveiene opp til Fløyen og turstiene innover i byfjellene kommet langt opp på listen over sosiale møteplasser. Det samme gjelder nok nærturstier, dagsturhytter og andre turmål over hele fylket.

Kap 4 KULTURPOLITISKE UTFORDRINGER

4.9 Fysisk aktivitet, idrett- og friluftsliv

Kommentar

Visjonen for fagområdet er "AKTIV KVAR DAG" som er hentet fra den gamle planen for fysisk aktivitet. I kapitlet gjentas det at Friluftslivet er det området på kulturfeltet som har klart størst interesse blant innbyggerne i Hordaland. Og det sies at det i planperioden vil være særlig fokus på å utvikle aktiviteter og anlegg tilpassa ungdom. Friluftsrådet Vest vil i tillegg minne om at vi har e stadig økende antall godt voksne mennesker som vil ha svært mye igjen for å være mest mulig aktiv både mot slutten av yrkesaktiv alder og langt ut i pensjonisttilværelsen. Denne gruppen er ikke så opptatt av idrettsanlegg, men er desto mer opptatt av tilgjengelighet og tilgang på godt tilrettelagte og merkede turstier og turveier.

kap. 5 INNSATSOMRÅDE

5.9 Fysisk aktivitet, idrett- og friluftsliv

Punkt 36 Fysisk aktivitet. - Minst 30-60 minutt fysisk aktivitet hver dag

Kommentar

Skolen bør ta et større ansvar for fysisk fostring blant elevene gjennom alle de 10-13 åra barna og ungdommene befinner seg i skolesituasjonen. De frivillige organisasjonene når mange, men det er kun skolene som kan gi ALLE barna fysisk aktivitet. Det bør oppfordres til å integrere mer fysisk aktivitet, særlig utendørs, i forbindelse med skolearbeidet. Barna har en altfor stillesittende hverdag og dette kan skolene gjøre noe med ved å flytte noe av undervisningen ut av klasserommet og ut i naturen. Da vil man få en positiv effekt på både fysisk form og ikke minst vil noen av de mest urolige elevene få utløp for noe av sin energi ute slik at klassesituasjonen vil bli roligere etterpå.

Punkt 38 Friluftsliv

Kommentar:

Friluftsliv drives av ni av ti nordmenn en eller flere ganger i året. Det er den aktivitet som flest nordmenn sier at de gjerne skulle ha drevet enda mer med på fritida si. Kapitlet oppsummerer godt viktigheten av friluftslivets betydning i Norge.

"Mål i planen:

- 1 Fleire skal delta i friluftsliv på jamn og varig basis
- 2 Sikre og legge tilrette fleire og bedre anlegg for friluftsliv. Alle tettsteder og byar skal ha maksimalt 500 meter til næraste turløype"

NB! Disse målene bør samkjøres med handlingsdelen av planen hvor man har ført opp samme mål for friluftsliv som for fysisk aktivitet.

Punkt 39 Anlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv

Kommentar:

Vi slutter oss til teksten som står i planutkastet.

Der det er mulig bør fylkeskommunen også ved tildeling av midler til anlegg forsøke å styre midlene slik at man kan få samlokalisert flere typer idrettsanlegg og i tillegg bruke samme anlegg som turutgangspunkt for turløyper og turstier i nærområdet. Dette kan være med å bygge broer mellom ulike folk som deltar på ulike aktiviteter/idretter og man får samtidig til sårt tiltrengte sosiale møteplasser i forbindelse med anleggene.

KOMMENTARER TIL HANDLINGSPROGRAMMET

Generelt så synes vi handlingsprogrammet er for lite konkret. Her mangler oppføring av konkrete mål og tiltak som beskriver hva som skal gjøres / gjennomføres i planperioden. Ved å være mer konkret og mer detaljert vil det være lettere for oss som skal forholde oss til tiltakene i planen å kunne se hva som konkret blir utført/ikke utført.

Enkelte steder er det tatt med noen «til dømes»-forslag, men dette er ikke gjennomført som struktur i handlingsplanen.

Punkt 5.1 : Endringer i busetnad og infrastruktur. (Side 2-3)

Vi lurer på hvorfor tiltaket planlegging og gjennomføring av **Friluftslivets år** er lagt inn under punkt 5. 1 øverst på side 3. Vi mener dette heller bør legges inn under punkt 5.9 Fysisk aktivitet og innsatsområde 38 Friluftsliv.

Videre bør man se på om bygging av turveier også kan legges inn under dette infrastrukturpunktet

Punkt 2 Innsatsområde Arenautvikling- infrastruktur (side 3)

Her er det ført opp *tiltak D. Delta i nasjonalt prosjekt» det skal merkes i heile landet» knytt til merking og gradering av turløyper.*

Siden friluftsrådene er såpass godt inne i dette arbeidet vil det være naturlig at vi blir oppført som partnere her.

Punkt 5.4 Samordning og samhandling. Innsatsområde 14 Kompetanse (side 7)

Her kunne man tatt med friluftslivet under tiltak både tiltak *B Dokumentere og formidle status for kultur og idrettsfeltet i Hordaland*, og under tiltak *C. Stimulere til kompetanseutvikling innenfor offentlig kulturforvaltning og innan kultur og idrett*

Punkt 5.9 Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv (side 16-18)

Mål fysisk aktivitet:

1. *Fleire barn og unge skal være fysisk aktive i minimum 60 minutt daglig*
2. *Fleire voksne skal være fysisk aktive i minimum 150 minutt per veke med moderat intensitet eller 75 minutt med høy intensitet*

Friluftsrådet Vest vet at en altfor stor andel av norske skoleelever er for lite fysisk aktive i forhold de overnevnte anbefalingene. Derfor har vi siden tidlig på nittitallet hatt et prosjekt som kalles «Læring i Friluft» rettet mot å få elever og lærere til å gjennomføre mer undervisning utendørs, noe vi vet fører til en mer fysisk aktiv læresituasjon. Vi gjennomfører kurs for lærere og tar med oss klasser på uteundervisning og naturveiledning.

Friluftsrådet gjennomfører også mange tiltak og uteopplegg med nye landsmenn med sikte på å vise de hvordan nordmenn bruker skog, mark og strand som en viktig arena for sosialt samvær og rekreasjon.

Anbefaling:

Vi anbefaler at det tas med et tiltak under punkt 5.9 som går på å få til mer aktiv skolehverdag og gjennomføring av fysiske aktiviteter lagt inn i skolehverdagen.

Innsatsområde 38 Friluftsliv (side 17)

I handlingsprogrammet er det ført opp samme målsetning for innsatsområde friluftsliv som for fysisk aktivitet, nemlig de nasjonale anbefalingene om mengde fysisk aktivitet for barn og voksne. (se mål under forrige punkt)

Anbefaling:

Hvis vi skal følge malen med nasjonale anbefalinger vil det være mer naturlig å bruke disse også under 38 Innsatsområde Friluftsliv på side 17. Forslag til mål:

- 1 *Fleire skal delta i friluftsliv på jamn og varig basis.*
- 2 *Sikre og legge tilrette fleire og bedre anlegg for friluftsliv. Alle tettsteder og byar skal ha maksimalt 500 meter til næraste turløype"*

Tiltak C Universell utforming...

I Friluftsrådet Vest sine 6 medlemskommuner i Sunnhordland har vi allerede langt på vei oppnådd målsetningen om ett universelt tilrettelagt friområde i hver kommune.

Anbefaling:

Under tiltak C Universell utforming bør en være mer offensiv og legge opp til minst tre universelt tilrettelagte områder i hver kommune, og si at universell utforming skal implementeres i all planlegging og tilrettelegging for alle friluftsområder der dette fra naturens side er naturlig og mulig.

Innsatsområde 39: Anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv

Den sosiale dimensjonen ved sentraliserte idrettsanlegg bør løftes frem. Dagens mennesker er travle og det er et sterkt behov for å legge til rette for sosiale møteplasser også tilknyttet idrettsanlegg. Vi vet fra før, og det sies også i planens tekstdel at idrettsarenaer er en av de viktigste sosiale møteplassene i dagens samfunn.

Anbefaling:

Det bør arbeides for å legge turveier og turløyper innom sentrale anlegg for idrett og fysisk aktivitet slik at idrettsanleggene kan fungere som sosiale møteplasser og kan føre folk med ulike behov og interesser innenfor fysisk aktivitet sammen.

Aksdal 1.10.2014

Oddvin Øvernes
Daglig leder

Knut-Arild Sørensen
Saksbehandler